

*М.В.МАСЛАК***КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ СИСТЕМО-ПРОЦЕСНОЇ МОДЕЛІ УПРАВЛІННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЮ ВЛАСНІСТЮ НА ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВАХ**

В статті вперше розроблено та обгрунтовано теоретико-методичний підхід до управління інтелектуальною власністю на промисловому підприємстві на засадах системно-процесного підходу. Сформовано та детально розглянуто зміст 15 послідовних стадій впровадження та використання системно-процесного підходу. Сформовано структурну схему організаційно-економічного механізму управління інтелектуальною власністю на засадах системно-процесного підходу, який включає в себе врахування системних факторів зовнішнього середовища, систему процесів управління інтелектуальною власністю (суб'єкт управління), систему процесних напрямків управління (об'єкт управління) та систему процесів управління ефективністю інтелектуальної діяльності підприємства (доцільність інтелектуальної власності). Пропонована модель системно-процесного управління об'єктами інтелектуальної власності є комплексною, оскільки враховує всі аспекти управління інтелектуальними активами промислового підприємства з посиленням акцентом на системну та процесну організацію управління інтелектуальною власністю у рамках єдиної соціально економічної системи підприємства. Визначено специфічні риси системно-процесної моделі управління інтелектуальною власністю промислового підприємства. методичного підходу до управління, виділено взаємозв'язок запропонованих підходів до управління та позначено стратегію розвитку сучасних підприємств на основі ефективного використання результатів інноваційної діяльності та інтелектуальної власності. Доведено, що системний підхід вимагає розглядати задачі створення, дистрибуції та споживання інтелектуальної власності не ізольовано, а в єдності зв'язків із навколишнім середовищем, осягати сутність кожного зв'язку та окремого елемента, проводити асоціації між загальними та приватними цілями. Обгрунтовано, що процесний підхід в управлінні інтелектуальною власністю – це підхід, що визначає розгляд діяльності будь-якого підприємства чи організації як мережі бізнес-процесів, пов'язаних з їх цілями і місією. В основі цього підходу – погляд на діяльність підприємства як на реалізацію сукупності його бізнес-процесів з належним маркетинговим супроводом. Відповідно до процесного підходу здійснюватиметься управління інтелектуальною власністю з урахуванням усіх етапів створення та застосування об'єктів інтелектуальної власності. А відповідно до системного підходу менеджмент підприємств буде використовуватиме інформаційні, інноваційні, виробничі та маркетингові ресурси.

Ключові слова: інтелектуальна власність, управління, методичні підходи, системно-процесний підхід, модель, концептуальні положення, ефективність використання, промислові підприємства

*M. V. MASLAK***CONCEPTUAL PROVISIONS OF THE SYSTEM-PROCESS MODEL OF INTELLECTUAL PROPERTY MANAGEMENT IN INDUSTRIAL ENTERPRISES**

In the article, for the first time, a theoretical and methodological approach to the management of intellectual property at an industrial enterprise based on the system-process approach is developed and substantiated. The content of 15 successive stages of implementation and use of the system-process approach was formed and considered in detail. A structural diagram of the organizational and economic mechanism of intellectual property management has been formed on the basis of the system-process approach, which includes taking into account the systemic factors of the external environment, the system of intellectual property management processes (management entity), the system of management process directions (management object) and the system of processes for managing the efficiency of intellectual activity of the enterprise (expediency of intellectual property). The proposed model of system-process management of intellectual property objects is comprehensive, as it takes into account all aspects of the management of intellectual assets of an industrial enterprise with an increased emphasis on the system and process organization of intellectual property management within the framework of a single social and economic system of the enterprise. The specific features of the system-process model of intellectual property management of an industrial enterprise are determined. methodological approach to management, the interrelationship of the proposed approaches to management is highlighted and the development strategy of modern enterprises based on the effective use of the results of innovative activity and intellectual property is indicated. It has been proven that a systematic approach requires considering the tasks of creation, distribution and consumption of intellectual property not in isolation, but in the unity of connections with the environment, to understand the essence of each connection and individual element, to make associations between general and private goals. It is substantiated that the process approach in the management of intellectual property is an approach that determines the consideration of the activity of any enterprise or organization as a network of business processes related to their goals and mission. At the heart of this approach is a view of the company's activity as the implementation of a set of its business processes with proper marketing support. In accordance with the process approach, intellectual property management will be carried out taking into account all stages of creation and application of intellectual property objects. And in accordance with the system approach, enterprise management will use informational, innovative, production and marketing resources.

Keywords: intellectual property, management, methodological approaches, system-process approach, model, conceptual provisions, efficiency of use, industrial enterprises

Вступ. Сучасний етап розвитку українського суспільства характеризується зміною індустріальної економіки, яка базується на використанні традиційних чинників виробництва, на економіку нового типу, заснованої на знаннях та інтелекті. У економіці нового типу конкурентоспроможність підприємств дедалі більше визначається використанням ресурсів, які мають нематеріальну природу, на інтелектуальній власності (ІВ). Тим самим досягається зміцнення конкурентних позицій підприємства, визначається, поряд з іншими нематеріальними факторами, ефективно та інтенсивно застосуванням знань для

створення ІВ. Управління ІВ стає усвідомленим, цілеспрямованим процесом, що забезпечує сталий розвиток підприємства у висококонкурентному середовищі. Цінність управління ІВ полягає в тому, що воно відображає всю сукупність способів розвитку, форм передачі та використання знань, що існують на підприємстві.

В основі управління ІВ лежить уявлення про те, що знання в сучасних умовах перетворюються на найважливіший ресурс підприємства, що багато в чому визначає організаційну здатність підприємства залучати ресурси для формування конкурентної

переваги. Іншими словами, саме ІВ визначає можливість підприємства ефективно використовувати навички та методи комбінування ресурсів, співробітників та процесів для створення споживчої цінності та забезпечення виходу на нові ринки. Фундаментом для створення організаційної спроможності (операційної, маркетингової та здатності до управління ланцюжком цінностей) є знання на організаційному рівні, які є результатом інтеграції знань безлічі індивідів. При цьому з метою запобігання передачі та копіювання конкурентами знання повинні бути захищені законодавством про інтелектуальну власність або режим секретності, що забезпечує несхильність до їх копіювання. Таким чином, завданням підприємства стає полегшення внутрішньої реплікації знань та одночасне обмеження їхнього зовнішнього відтворення. І в цьому плані надзвичайно важливою та актуальною задачею стає розробка нових підходів до управління ІВ підприємства, що забезпечить йому необхідний рівень конкурентоспроможності на цільовому ринку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Науковий інтерес до проблем управління ІВ на промислових підприємствах вже тривалий час перебуває в центрі уваги багатьох теоретиків та практиків [1-17]. Ці питання викладено в більшості наукових публікацій, підручників та навчальних посібників, виданих за авторством визнаних учених О.А.Біловодської, О.Б.Бутнік-Сіверського, В.В.Вірченко, О.Д.Витвицької, В.Г.Дюжева, Н.С.Ілляшенко, С.М.Ілляшенко, С.В.Князя, С.В.Ковальчук, О.П.Косенко, А.В.Косенко, Т.О.Кобелевої, М.А.Окландера, П.Г.Перерви, Д.В.Райко, А.В.Череп, П.М.Цибульова, Ю.С.Шипуліної та ін. В цілому вчені розглядають організацію економічного аналізу діяльності суб'єктів господарювання з використанням або структурного підходу, в основі якого – створення форми (архітектури зв'язків) управління організаційною структурою аналітичної служби, або ж технологічного підходу, що передбачає розгляд змісту аналітичної роботи (топології зв'язків аналітичних завдань) на різних технологічних етапах обробки інформації.

Постановка завдання. Метою дослідження є розробка концептуальних засад системно-процесної моделі управління ІВ на промислових підприємствах.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Значним фактором в управлінні ІВ на промисловому підприємстві є усвідомлення того, що це нескінченний і циклічний процес, успіх якого залежить від виконання комплексу заходів з прогнозування, планування, створення, використання, обліку об'єктів ІВ і таке ін. В умовах сучасної ринкової економіки, постійного оновлення і розширення інформаційних потоків та наявного надлишку товарів на світовому ринку, очевидно, що для досягнення конкурентної переваги та отримання прибутку від використання об'єктів ІВ недостатньо, наприклад, запатентувати один винахід і лише його використовувати. Необхідно забезпечити своєрідний кругообіг об'єктів ІВ та органічний перехід

від однієї стадії управління ІВ до іншої в режимі паралельного функціонування цих етапів. Таким чином, саме поєднання процесного та системного методів найбільш універсальне.

Системний підхід вимагає розглядати задачі створення, дистрибуції та споживання ІВ не ізольовано, а в єдності зв'язків із навколишнім середовищем, осягати сутність кожного зв'язку та окремого елемента, проводити асоціації між загальними та приватними цілями.

Процесний підхід в управлінні ІВ – це підхід, що визначає розгляд діяльності будь-якого підприємства чи організації як мережі бізнес-процесів, пов'язаних з їх цілями і місією [3, 6, 10]. В основі цього підходу – погляд на діяльність підприємства як на реалізацію сукупності його бізнес-процесів з належним маркетинговим супроводом. Відповідно до процесного підходу здійснюватиметься управління інтелектуальною власністю з урахуванням усіх етапів створення та застосування об'єктів інтелектуальної власності. А відповідно до системного підходу менеджмент підприємств буде використовуватиме інформаційні, інноваційні, виробничі та маркетингові ресурси.

На сьогодні немає єдиного підходу до теоретико-методичного та практичного наповнення механізму системно-процесного управління ІВ на промислових підприємствах. Тільки на деяких українських підприємствах більш-менш пріоритетно вирішуються питання, пов'язані із правами на об'єкти ІВ. Найчастіше це питання захисту прав, просування бренду підприємства за рахунок використання товарних знаків, знаків обслуговування, комерційних позначень, найменування місця походження товару, вказівки на упаковці запатентованого товару та таке ін. Побудова системи управління з усіма ознаками системності необхідних процесів спостерігається лише на деяких підприємствах. Зокрема, це ПрАТ «Новоукраїнський машинобудівний завод», Дніпровський меткомбінат, АТ «Фармак», ПрАТ «Українські енергетичні системи», Укртелеком, НАК «Нафтогаз», ДП «Антонов», Київстар, АТ «Запорізький завод феросплавів» та деякі інші. На цих підприємствах побудова системи управління ІВ багато в чому зумовлена об'єктивною необхідністю, оскільки всі вони займаються власними науково-дослідними та дослідно-конструкторськими роботами, використовують передові технології та мають кошти на діяльність, спрямовану на впровадження системи управління ІВ.

Слід зазначити, що об'єкти ІВ в основному оригінальні, мають відмінні риси, кожен із них може стати частиною портфеля ІВ підприємства. Управління такими інтелектуальними активами є досить складним процесом. Спираючись на результати проведеного дослідження, пропонується модель процесу системно-процесного управління об'єктами ІВ, практичне впровадження якої, на нашу думку, можливе на основі виконання наступних 15 стадій (рис.1).

Розглянемо більш детально зміст та послідовність стадій впровадження організаційно-економічної моделі

системно-процесного управління об'єктами ІВ на промисловому підприємстві.

Перша стадія – прийняття концептуального рішення про необхідність впровадження системи управління інтелектуальною власністю з використанням системно-процесового підходу. Таке рішення має бути зваженим, обґрунтованим з позицій аналізу технологічного ринку

ІВ, підкріпленим розрахунками економічної ефективності створення або придбання об'єктів ІВ. Усвідомлення необхідності такого підходу до управління ІВ має формуватися в першу чергу у власників та топ-менеджменту, які мають можливість приймати рішення та впливати на виробничо-комерційну діяльність підприємства в цілому.

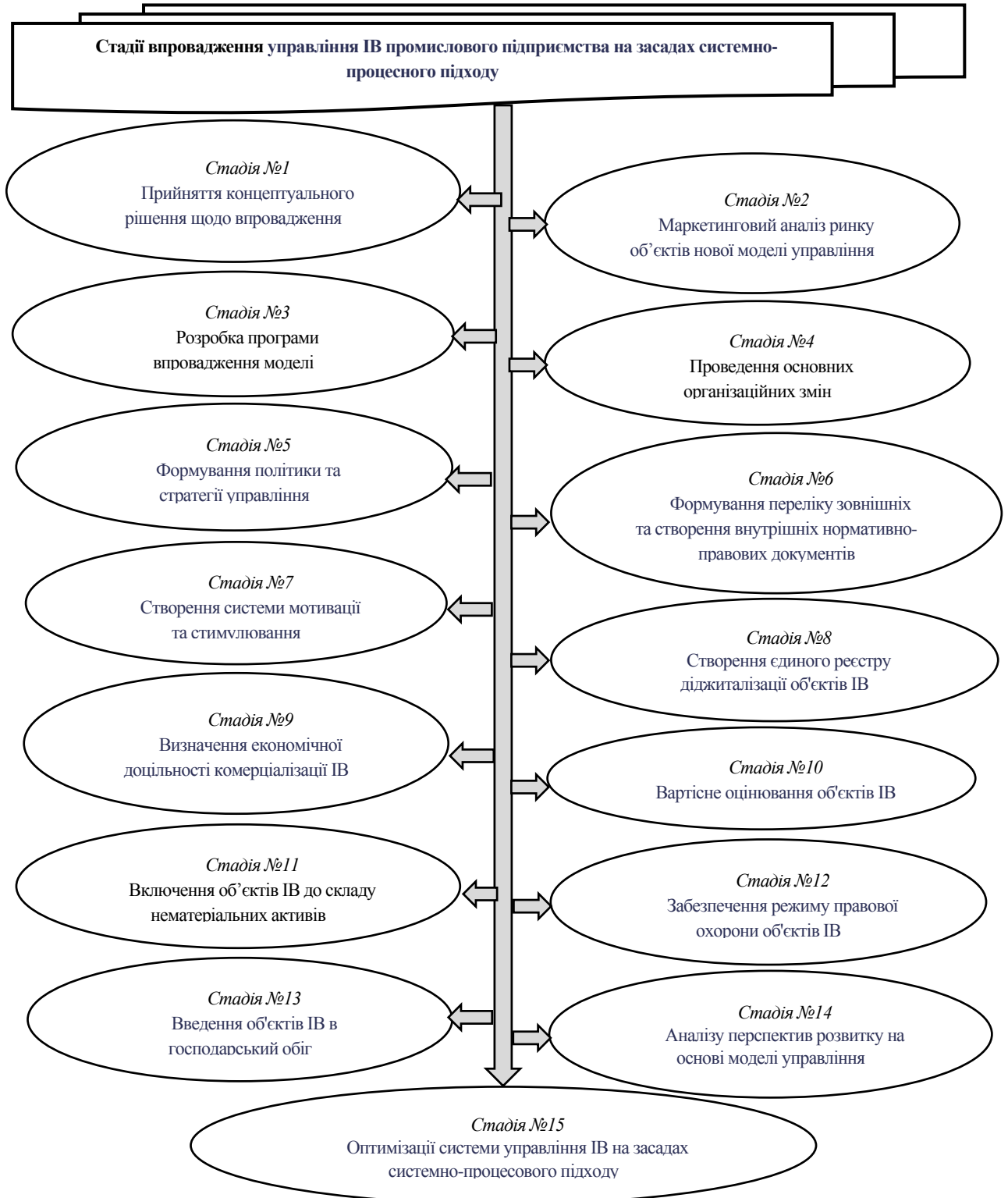

Рисунок 1 – Стадії моделі системно-процесного управління об'єктами ІВ на промисловому підприємстві
Джерело: власна розробка

Найбільш важливими аргументами на користь запровадження системно-процесового підходу до управління ІВ є захист прав ІВ, можливість багатогальної її комерціалізації, зростання вартості підприємства, залучення інвестицій з різних джерел, укріплення ринкових позицій та розвиток конкурентних переваг.

Друга стадія включає в себе маркетинговий аналіз технологічного ринку ІВ, який зазвичай проводиться з метою виявлення ринкових тенденцій, поточної та перспективної вартості об'єктів ІВ, поведінки споживачів, оцінки середньої вартості створення об'єктів ІВ. Системно-процесовий підхід передбачає включення в систему управління процесу посиленого маркетингового супроводу самого процесу управління ІВ. Дійсно, без належного рівня кореляції між прийнятими рішеннями та їх відповідності ринковим характеристикам не може бути ефективного управління в сфері ІВ. Економічна оцінка процесів по створенню або придбанню об'єктів ІВ в підприємстві закріплює процес прийняття рішення про доцільність планованих дій та процесів, сформованих на основі маркетингових досліджень.

Третя стадія включає в себе розробку заходів щодо впровадження системної складової процесу управління ІВ. Для виконання цієї задачі рекомендуємо сформулювати проектну групу, визначити її функції та наділити членів цієї групи необхідними повноваженнями. На цій стадії визначаються терміни проектування, формується система мотивації учасників процесу впровадження інноваційної системи управління ІВ. Змістом цього проекту мають бути конкретні заходи щодо етапів впровадження системи управління з визначенням відповідальних осіб та термінів виконання.

Четверта стадія передбачає організаційні процесові зміни, формування структурних підрозділів, які забезпечують процеси прийняття та реалізацію управлінських рішень у сфері ІВ. При цьому організаційні структури управління ІВ слід інтегрувати до загальної структури управління підприємством з виділенням конкретних центрів відповідальності. На наш погляд, стратегія управління ІВ має бути розроблена і в обов'язковому порядку затверджена найвищим органом управління підприємства (збори трудового колективу, координаційна або установча Рада). Зокрема, це також може бути і колегіальний орган управління, на який покладено функції прийняття відповідних рішень щодо затвердження та реалізації прийнятої стратегії, координації дій по управлінню ІВ. Структурними підрозділами, що безпосередньо здійснюють всю роботу зі створення, продажу (придбання) та використання ІВ можуть бути Центр інноваційного розвитку, Управління з ІВ, патентно-ліцензійна служба, управління з технічного розвитку, центр трансферу (комерціалізації) технологій та інші підрозділи, в яких здійснюються науково-технічні заходи, ведеться винахідницька діяльність, тобто створюються об'єкти ІВ. Важливо організувати злагоджену роботу всіх цих структурних елементів для розробки та впровадження ефективних рішень щодо своєчасного та ефективного управління ІВ.

П'ята стадія включає в себе формування політики та стратегії управління ІВ. Стратегічна політика забезпечує інноваційний розвиток підприємства, захист його економічних інтересів, посилення та розвиток конкурентних переваг, підвищення ділової репутації та інвестиційної привабливості підприємства. Стратегія управління ІВ передбачає впровадження комплексної системи управління з визначенням основних цілей та пріоритетів при придбанні або створенні ІВ, забезпеченні умов для формування оптимального портфеля об'єктів ІВ та ефективного управління інноваційною діяльністю в цілому, форми мотивації персоналу, його постійне навчання та професійний розвиток.

Шоста стадія — це формування переліку зовнішніх та створення внутрішніх нормативно-правових документів, що дозволяють керувати об'єктами ІВ, дотримуючись основних положень комплаєнс-програми підприємства. Ці документи повинні регламентувати правову охорону, використання, оцінку, облік, порядок передачі прав на використання об'єктів ІВ, відносини між структурними підрозділами, створення режиму конфіденційності, визначення функціональних обов'язків, мотивацію та заохочення осіб, що беруть участь у створенні та управлінні об'єктами ІВ підприємства.

Сьома стадія передбачає створення системи мотивації та стимулювання процесів створення, дистрибуції та введення в господарський обіг об'єктів ІВ. На нашу думку, така система є надзвичайно важливим елементом механізму управління ІВ на засадах системно-процесного підходу. Скоріше всього впровадження інноваційної (нової) системи управління ІВ відноситься до більш-менш радикальних змін в організаційно-економічному механізмі підприємства, що передбачає практично неминучий опір з боку існуючих організаційних структур. Тому дуже важливо сформулювати в співробітників підприємства «інноваційне мислення» шляхом детального пояснення важливості та переваг інноваційного розвитку, ознайомлення з документацією, навчання, їх безпосередньої участі в процесі впровадження системи управління ІВ. Стимулювання працівників, залучених до процесу створення та управління ІВ, повинно мати не тільки матеріальну основу за рахунок встановлення стимулюючих виплат, системи преміювання, а й передбачати такі заохочення, як можливість проходження стажувань, перепідготовки, підвищення кваліфікації, поїздок на конференції та виставки, можливість кар'єрного зростання. Важливо, щоб інформація про наукові, прикладні досягнення підприємства та його окремих співробітників була загальнодоступною.

Восьма стадія пов'язана зі створенням єдиного автоматизованого реєстру об'єктів ІВ (система діджиталізації в системі управління ІВ). Реєстр повинен забезпечувати не лише облікові функції, а й відстежувати хід заявок, своєчасну оплату мит, облік договорів та строків їх дії, контроль надходження та використання роялті та паушальних платежів і таке ін.

Дев'ята стадія – придбання чи створення об'єктів інтелектуальної власності. Найбільш важливим на даній

стадії є визначення економічної доцільності введення в господарський обіг власних інтелектуально-інноваційних розробок у порівнянні з придбанням аналогічного інтелектуального продукту в іншого підприємства-розробника або патентовласника. Детальне відтворення процесу розробки об'єкта ІВ на цій стадії не надається, так як він є в більшості випадків загальновідомим. Питання придбання виключних прав на об'єкти ІВ в основному ідентичні питанням передачі виключних прав на використання об'єктів ІВ, які більш детально будуть представлені на наступних стадіях.

Десята стадія присвячена вартісному оцінюванню об'єктів ІВ. Під час проведення оцінки використовуються класичні оціночні підходи порівняльний (ринковий), витратний та дохідний, а також власні методичні розробки науково-дослідної частини підприємства. Унікальність інтелектуальних продуктів, які необхідно оцінити, створює перед оцінювачем значні труднощі, тому оціночною діяльністю на підприємстві повинні займатися фахівці високого класу або, в разі їх відсутності, залучати на умовах аутсорсингу високопрофесійні організації.

Одинадцята стадія пов'язана з наданням інтелектуальним продуктам підприємства статусу нематеріального активу. Для цього необхідно їх зареєструвати у складі нематеріальних активів підприємства та додати до портфеля об'єктів ІВ. Реєстрація нематеріальних активів має певні особливості, які, на відміну матеріальних активів, створюють відповідну різницю в методичному підході. Звертаємо увагу на те, що у зв'язку з невідчутністю об'єктів ІВ при ідентифікації та реєстрації, рекомендується перевіряти матеріальні носії, на яких відображаються результати інтелектуальної діяльності, а також документи, що підтверджують права використання цих результатів. Портфель об'єктів ІВ повинен відповідати вимогам економічної безпеки та прибутковості, а також здатності до диверсифікації.

Дванадцята стадія відтворює режим надання інтелектуальним продуктам підприємства правового статусу, тобто забезпечення режиму правової охорони об'єктів ІВ. Українське законодавство гарантує захист виключних прав ІВ, але оскільки державна реєстрація та видача охоронних документів передбачені для обмеженого числа об'єктів, підприємство має запропонувати ряд заходів щодо забезпечення власного захисту прав ІВ, які не мають охоронних документів. В особливій мірі це стосується прав на комерційну таємницю (запровадження режиму комерційної таємниці). В даний час процеси глобалізації ставлять питання про охорону прав об'єктів ІВ на міжнародному рівні. Крім того, забезпечення належного рівня охорони та захисту об'єктів ІВ пов'язане з питаннями підтримання на необхідному рівні економічної безпеки підприємства.

Тринадцята стадія - це введення об'єктів ІВ в господарський обіг (комерціалізація) ІВ з метою виведення інтелектуально-інноваційних технологій на ринок та одержання прибутку. Способи комерціалізації об'єктів ІВ, які частіше всього включаються в процес управління ІВ на промисловому підприємстві:

а) впровадження та використання об'єктів ІВ у власному виробництві (досить прогресивним методом тут є використання концепції внутрішнього підприємництва – інтрапідприємства);

б) передача прав на використання об'єктів ІВ шляхом продажу прав (за договором про повну або часткову уступку виключних прав), передачі прав за ліцензійним договором, франчайзингу, інжинірингу, передачі технології, технічної допомоги, лізингу і take in. (тут ми рекомендуємо використання концепції зовнішнього підприємництва – антрепідприємства);

в) внесення об'єктів ІВ до статутного(резервного) фонду при створенні спільних підприємств як матеріальний внесок (вимагає в достатній мірі точного визначення вартості ІВ).

Посилення маркетингового супроводу управлінського процесу на цій стадії передбачає здійснення взаємовигідних з потенційними споживачами комерційних заходів, які посилюють процеси перетворення результатів інноваційно-інтелектуальної діяльності підприємства в ринковий товар.

Детальне представлення стадій введення інтелектуальних продуктів в господарський обіг в структурі пропонованого підходу представлено на рис.2.

Чотирнадцята стадія передбачає проведення аналізу перспектив розвитку підприємства при застосуванні системи управління ІВ на засадах системно-процесового підходу. На цій стадії проводиться системна діагностика фінансово-економічного стану підприємства, виявляється ступінь впливу ІВ на формування процесів вартісного зростання підприємства за рахунок інтелектуальних активів. Системно оцінюється роль ІВ у залученні інвестицій, у підвищенні іміджу підприємства. З метою оптимізації портфеля об'єктів ІВ та для посилення інтелектуальної складової у виробничо-комерційній діяльності підприємства визначаються перспективи створення або придбання інших об'єктів ІВ, а також ресурси для подальшої діяльності, спрямованої на досягнення оптимального стану портфеля ІВ.

П'ятнадцята стадія присвячена процесам оптимізації системи управління ІВ з використанням таких прогресивних інструментів, як моніторинг, контроль та приведення системи в заданий (плановий) стан. Моніторинг спрямований на безперервне відстеження використання, створення або придбання, переходу прав на об'єкти інтелектуальної власності, як у власному виробництві, так і на зовнішньому ринку. Контроль має на увазі визначення заданих параметрів (контрольні кількісні та якісні показники) та порівняння з фактичними параметрами, виявлення відхилень та встановлення їх причин. Також визначаються контрольні функції окремих структурних підрозділів та функціональних керівників, а також контрольні періоди.

Слід зазначити, що дана стадія не є завершальною в процесі управління ІВ підприємства на засадах системно-процесового підходу. Її можна охарактеризувати як постійну, присутню на всіх стадіях процесу створення, дистрибуція та споживання інтелектуальних продуктів.

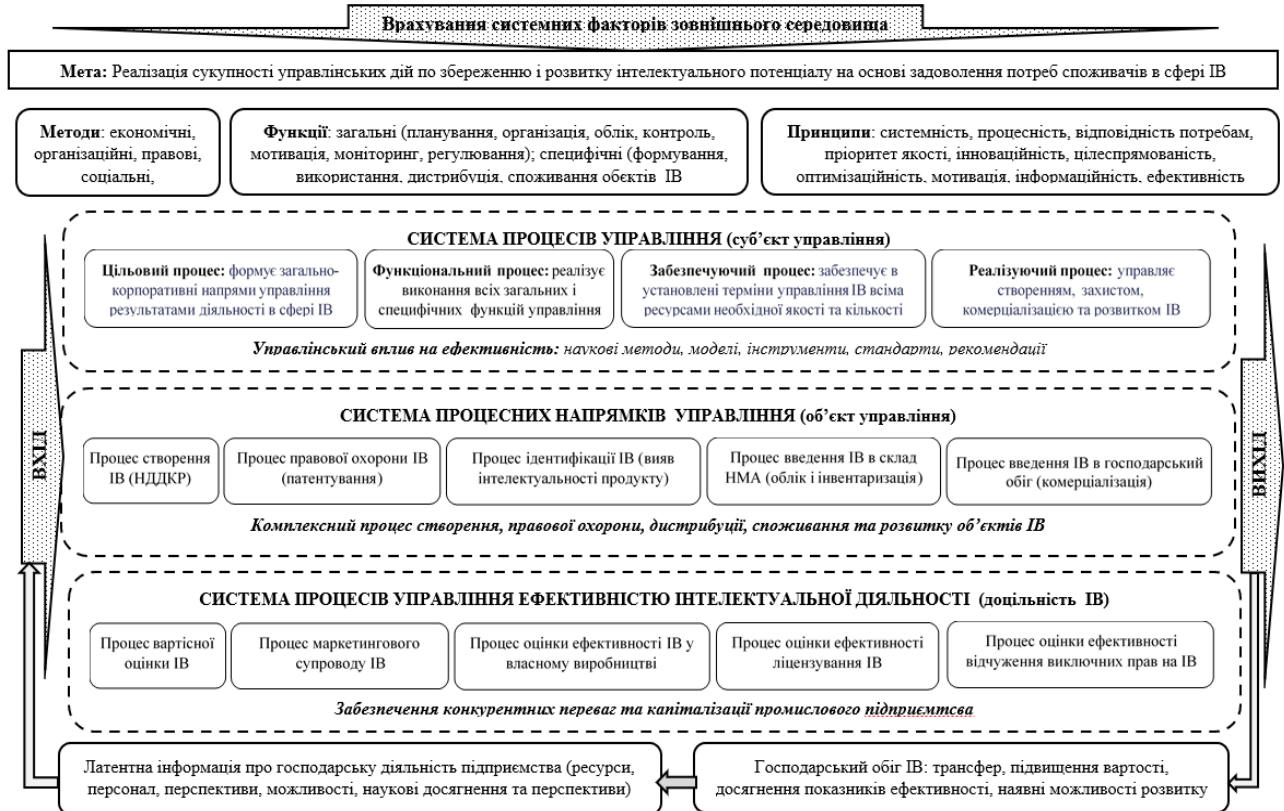

Рисунок 3 – Організаційно-економічний механізм управління ІВ на засадах системно-процесного підходу
Джерело: авторська розробка

Він включає в себе завдання управління створенням, ідентифікацією, захистом, комерціалізацією та розвитком ІВ підприємства.

Пропонована модель системно-процесного управління об'єктами інтелектуальної власності є комплексною, оскільки враховує всі аспекти управління інтелектуальними активами промислового підприємства з посиленням акцентом на системну та процесну організацію управління ІВ у рамках єдиної соціально економічної системи підприємства.

Висновки та напрямки подальших досліджень.

В статті вперше розроблено та обґрунтовано теоретико-методичний підхід до управління ІВ на промисловому підприємстві на засадах системно-процесного підходу. Сформовано та детально розглянуто зміст 15 послідовних стадій впровадження та використання системно-процесного підходу. Сформовано структурну схему організаційно-економічного механізму управління ІВ на засадах системно-процесного підходу, який включає в себе врахування системних факторів зовнішнього середовища, систему процесів управління ІВ (суб'єкт управління), систему процесних напрямків управління (об'єкт управління) та систему процесів управління ефективністю інтелектуальної діяльності підприємства (доцільність ІВ). Пропонована модель системно-процесного управління об'єктами інтелектуальної власності є комплексною, оскільки враховує всі аспекти управління інтелектуальними активами промислового підприємства з посиленням акцентом на системну та процесну організацію

управління ІВ у рамках єдиної соціально економічної системи підприємства.

Список літератури

1. Перерва П.Г. Інтелектуальна власність: магістерський курс: підручник / П.Г.Перерва, В.І.Борзенко, Т.О.Кобелева; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". Харків: Планета-Прінт, 2019. 1002 с. URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/415723>.
2. Бутнік-Сіверський О.Б. Методологія оцінки вартості майнових прав інтелектуальної власності та практичні аспекти її застосування: *monograph*. Київ: Інтерсервіс, 2020. 344 р. URL: http://ndiiv.org.ua/Files2/vydannia_2020/method.evaluation.pdf
3. Pererva P.G., Kocziszky G., Szakaly D., Veres Somosi M. (2012) Technology transfer / P.G.Pererva, Kharkiv-Miskolc: NTU «KhPI». 668 р.
4. Витвицька О.Д., Кобелева Т.О., Перерва П.Г., Ковальчук С.В. Стратегічне управління розвитком підприємства на засадах інтелектуальної власності // *Вісник НТУ «ХПІ» (економічні науки): зб. наук. пр.* Харків: НТУ «ХПІ», 2022. № 1. С. 52-57. URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/60492>
5. Кобелева Т.О., Перерва П.Г. Формування системи економічної стійкості та комплаєнс захисту машинобудівного підприємства // *Економіка: реалії часу*. 2018. № 1 (35). С. 98-106. URL: <https://economics.net.ua/files/archive/2018/No1/98.pdf>
6. Перерва П., Маслак О., Кобелева Т., Кучинський В., Ілляшенко С. (2021). Ефективність інформаційних технологій в управлінні інтелектуальною власністю промислового підприємства. *Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут" (економічні науки)*, (1), 53–58. <https://doi.org/10.20998/2519-4461.2021.1.53>
7. Вірченко В.В. Інтелектуальна власність: теоретичні витoki та економічні імперативи розвитку. Київ: Видавництво Ліра-К, 2018. 488 с. URL: [chrome-extension://efaidnbmnnnibpcjpcglclefindmkaj/https://lira-k.com.ua/preview/12568.pdf4](https://efaidnbmnnnibpcjpcglclefindmkaj/https://lira-k.com.ua/preview/12568.pdf4).
8. Кобелева Т.О. Комплаєнс-безпека промислового підприємства: теорія та методи: монографія. Харків: Планета-Прінт, 2020. 354 с. URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/54748>

9. Pererva P.G., Kocziszky G., Somosi Veres M., Kobieliava T.A. Compliance program: tutorial. Kharkov-Miskolc : LTD «Planeta-prynt», 2019. 689 p.
10. Ткачова Н.П., Перерва П.Г., Кобелева Т.О., Формування інноваційної та інвестиційної політики промислового підприємства на засадах збалансованої системи показників // Вісник НТУ «ХПІ»: зб. наук. пр. Темат. вип. : Технічний прогрес та ефективність виробництва. Харків : НТУ «ХПІ», 2015. № 59 (1168). С. 96-100. URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/20638>
11. Старостіна А.О. Маркетинг: теорія, світовий досвід, українська практика: підруч. К.: Знання, 2009. 1070 с.
12. Перерва П.Г., Кобелева Т.О. Маркетингові підходи до моніторингу кон'юнктури товарного ринку промислового підприємства // Екон. вісник НТУУ «КПІ»: зб. наук. пр. Київ : НТУУ «КПІ», 2017. № 14. С. 468-477. URL: <http://ev.fmm.kpi.ua/article/view/108749>
13. Кобелева Т.А., Перерва П.Г. Коррупція як складова комплаєнс-програми // Стратегічні перспективи розвитку економічних суб'єктів в нестабільному економічному середовищі: зб. тез наук. робіт 2-ї Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. з міжнар. участю, 28-30 листопада 2017 р. – Кременчук, 2017. С. 135-139. URL: <https://drive.google.com/file/d/1VfD6Q-JxtC6E07GewolQywXXc1jhzY8/view>
14. Kocziszky G., Veres Somosi M., Kobieliava T.O. Compliance risk in the enterprise // Стратегія інноваційного розвитку економіки України: проблеми, перспективи, ефективність "Форвард-2017": тр. 8-ї Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. Харків : НТУ «ХПІ», 2017. С. 54-57.
15. Кобелева Т.О. Сутність та визначення комплаєнс-ризиків. Вісник НТУ «ХПІ»: зб. наук. пр. Екон.науки. Харків: НТУ «ХПІ», 2020. № 1 (3). С. 116-121.
16. Kosenko A.P., Kobieliava T.O., Tkachova N.P. The definition of industry park electrical products // Scientific bulletin of Polissia. Part 2. № 3 (11). 2017. P. 4350.
17. Kosenko A.P., Kobieliava T.O., Tkachova N.P. Forecasting industry park electrical products // Scientific bulletin of Polissia. 2017. Part 2. № 4 (12). P. 106111.
- https://economics.net.ua/files/archive/2018/No1/98.pdf
6. Pererva P., Maslak O., Kobieliava T., Kuchynskyi V. & Illiashenko S. (2021). Efektyvnist informatsiynkh tekhnolohii v upravlinni intelektualnoi vlasnostiu promyslovoho pidpriemstva [The effectiveness of information technologies in the management of intellectual property of an industrial enterprise]. Bulletin of the National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute" (economic sciences), (1), 53–58. <https://doi.org/10.20998/2519-4461.2021.1.53>
7. Virchenko V. (2013) Evolyutsiya pidkhodiv do klasyfikatsiyi obyektiv intelektualnoyi vlasnosti [Evolution of approaches to the classification of intellectual property objects] // Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Ekonomika. 2013. Vyp. 144. S.5-7. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU_Ekon_2013_144_3
8. Kobelyeva T.O. Komplaiens-bezpeka promyslovoho pidpriemstva: teoriya ta metody: monohrafiya [Compliance-safety of an industrial enterprise: theory and methods: monograph]. Kharkiv: Planeta-Print, 2020. 354 s. URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/54748>
9. Pererva P.G., Kocziszky G., Somosi Veres M., Kobieliava T.A. Compliance program: tutorial. Kharkov-Miskolc : LTD «Planeta-prynt», 2019. 689 p.
10. Tkachova N.P., Pererva P.G., Kobieliava T.O. Formuvannia innovatsiinoi ta investytsiinoi polityky promyslovoho pidpriemstva na zasadakh zbalansovanoi systemy pokaznykiv [Formation of the innovative and investment policy of an industrial enterprise on the basis of a balanced system of indicators] // Bulletin of NTU "KhPI": coll. of science pr. Topic. issue : Technical progress and production efficiency. Kharkiv: NTU "KhPI", 2015. № 59 (1168). S. 96-100. URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/20638>
11. Starostina A.O. Marketing: teoriya, svitovyy dosvid, ukrayinska praktyka: pidruch [Marketing: theory, world experience, Ukrainian practice: under the leadership]. K.: Znannya, 2009. 1070 s.
12. Pererva P.H., Kobieliava T.O. Marketingovi pidkhody do monitorynhu koniunktury tovarnoho rynku promyslovoho pidpriemstva [Marketing approaches to monitoring the commodity market situation of an industrial enterprise] // Ekon. gazeteer of NTUU "KPI": coll. of science pr. Kyiv: NTUU "KPI", 2017. № 14. S. 468-477. URL: <http://ev.fmm.kpi.ua/article/view/108749>
13. Kobleava T.A., Pererva P.G. Korruptsiya kak sostavlyayushchaya komplaiens-programmi [Corruption as a component of the compliance program] // Strategic prospects for the development of economic entities in an unstable economic environment: sb. thesis of sciences. robit 2-i All-Ukr. sci.-pract. Internet conf. from international I will participate, 28-30 leaf fall 2017 - Kremenichuk, 2017. S. 135-139. URL: <https://drive.google.com/file/d/1VfD6Q-JxtC6E07GewolQywXXc1jhzY8/view>
14. Kocziszky G., Veres Somosi M., Kobieliava T.O. Compliance risk in the enterprise // Strategiyi innovacijnogo rozvytku ekonomiky Ukrayiny: problemy, perspektivy, efektyvnist "Forvard 2017": tr. 8-yi Mizhnar. nauk.-prakt. Internet-konf. stud. ta molodyx vchenyx, 27 grudnya 2017. Kharkiv: NTU "KhPI", 2017. P. 54-57.
15. Kobieliava T.O. Sutnist ta vyznachennia komplaiens-ryzyku [The essence and definition of compliance risk]. Bulletin of NTU "KhPI": coll. of science Ave. of Economic Sciences. Kharkiv: NTU "KhPI", 2020. № 1(3). S.116-121.
16. Kosenko A.P., Kobieliava T.O., Tkachova N.P. The definition of industry park electrical products // Scientific bulletin of Polissia. Part 2. № 3 (11). 2017. P. 4350.
17. Kosenko A.P., Kobieliava T.O., Tkachova N.P. Forecasting industry park electrical products // Scientific bulletin of Polissia. 2017. Part 2. № 4 (12). P. 106111.

References (transliterated)

1. Pererva P.G. (2019) Intelektualna vlasnist: mahistersky kurs: pidruchnyk [Intellectual property: masters course: textbook] / red.: P.G.Pererva, V.I.Borzenko, T.O.Kobieliava; Nats. tekhn. un-t " Kharkiv. politekhn. in-t". –Kharkiv: Planeta-Print. 2019. 1002 s. URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/415723>.
2. Butnik-Siverskyi O.B. (2020) Metodolohiya otsinky vartosti maynovykh prav intelektualnoyi vlasnosti ta praktychni aspekty yiyi zastosovannya [Methodology for assessing the value of intellectual property rights and practical aspects of its application]: monograph. Kiev: Interservis, 344 p. URL: http://ndiv.org.ua/Files2/vydannia_2020/method.evaluation.pdf
3. Pererva P.G., Kocziszky G., Szakaly D., Veres Somosi M. (2012) Technology transfer / P.G.Pererva, Kharkiv-Miskolc: NTU «KhPI». 668 p.
4. Vytvytska O.D., Kobieliava T.O., Pererva P.G., Kovalchuk S.V. Stratehichne upravlinnia rozvytkom pidpriemstva na zasadakh intelektualnoi vlasnosti [Strategic management of the development of the enterprise on the basis of intellectual property] // Bulletin of NTU "KhPI" (Economic Sciences): coll. of science pr. Kharkiv: NTU "KhPI", 2022. № 1. S. 52-57. URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/60492>
5. Kobieliava T.O., Pererva P.G. Formuvannia systemy ekonomichnoi stiiakosti ta komplaiens zakhystu mashynobudivnoho pidpriemstva [Formation of the system of economic stability and compliance of the protection of the machine-building enterprise] // Economics: realities of time. 2018. №1 (35). S. 98-106. URL: <https://economics.net.ua/files/archive/2018/No1/98.pdf>
6. Pererva P., Maslak O., Kobieliava T., Kuchynskyi V. & Illiashenko S. (2021). Efektyvnist informatsiynkh tekhnolohii v upravlinni intelektualnoi vlasnostiu promyslovoho pidpriemstva [The effectiveness of information technologies in the management of intellectual property of an industrial enterprise]. Bulletin of the National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute" (economic sciences), (1), 53–58. <https://doi.org/10.20998/2519-4461.2021.1.53>
7. Virchenko V. (2013) Evolyutsiya pidkhodiv do klasyfikatsiyi obyektiv intelektualnoyi vlasnosti [Evolution of approaches to the classification of intellectual property objects] // Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Ekonomika. 2013. Vyp. 144. S.5-7. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU_Ekon_2013_144_3
8. Kobelyeva T.O. Komplaiens-bezpeka promyslovoho pidpriemstva: teoriya ta metody: monohrafiya [Compliance-safety of an industrial enterprise: theory and methods: monograph]. Kharkiv: Planeta-Print, 2020. 354 s. URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/54748>
9. Pererva P.G., Kocziszky G., Somosi Veres M., Kobieliava T.A. Compliance program: tutorial. Kharkov-Miskolc : LTD «Planeta-prynt», 2019. 689 p.
10. Tkachova N.P., Pererva P.G., Kobieliava T.O. Formuvannia innovatsiinoi ta investytsiinoi polityky promyslovoho pidpriemstva na zasadakh zbalansovanoi systemy pokaznykiv [Formation of the innovative and investment policy of an industrial enterprise on the basis of a balanced system of indicators] // Bulletin of NTU "KhPI": coll. of science pr. Topic. issue : Technical progress and production efficiency. Kharkiv: NTU "KhPI", 2015. № 59 (1168). S. 96-100. URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/20638>
11. Starostina A.O. Marketing: teoriya, svitovyy dosvid, ukrayinska praktyka: pidruch [Marketing: theory, world experience, Ukrainian practice: under the leadership]. K.: Znannya, 2009. 1070 s.
12. Pererva P.H., Kobieliava T.O. Marketingovi pidkhody do monitorynhu koniunktury tovarnoho rynku promyslovoho pidpriemstva [Marketing approaches to monitoring the commodity market situation of an industrial enterprise] // Ekon. gazeteer of NTUU "KPI": coll. of science pr. Kyiv: NTUU "KPI", 2017. № 14. S. 468-477. URL: <http://ev.fmm.kpi.ua/article/view/108749>
13. Kobleava T.A., Pererva P.G. Korruptsiya kak sostavlyayushchaya komplaiens-programmi [Corruption as a component of the compliance program] // Strategic prospects for the development of economic entities in an unstable economic environment: sb. thesis of sciences. robit 2-i All-Ukr. sci.-pract. Internet conf. from international I will participate, 28-30 leaf fall 2017 - Kremenichuk, 2017. S. 135-139. URL: <https://drive.google.com/file/d/1VfD6Q-JxtC6E07GewolQywXXc1jhzY8/view>
14. Kocziszky G., Veres Somosi M., Kobieliava T.O. Compliance risk in the enterprise // Strategiyi innovacijnogo rozvytku ekonomiky Ukrayiny: problemy, perspektivy, efektyvnist "Forvard 2017": tr. 8-yi Mizhnar. nauk.-prakt. Internet-konf. stud. ta molodyx vchenyx, 27 grudnya 2017. Kharkiv: NTU "KhPI", 2017. P. 54-57.
15. Kobieliava T.O. Sutnist ta vyznachennia komplaiens-ryzyku [The essence and definition of compliance risk]. Bulletin of NTU "KhPI": coll. of science Ave. of Economic Sciences. Kharkiv: NTU "KhPI", 2020. № 1(3). S.116-121.
16. Kosenko A.P., Kobieliava T.O., Tkachova N.P. The definition of industry park electrical products // Scientific bulletin of Polissia. Part 2. № 3 (11). 2017. P. 4350.
17. Kosenko A.P., Kobieliava T.O., Tkachova N.P. Forecasting industry park electrical products // Scientific bulletin of Polissia. 2017. Part 2. № 4 (12). P. 106111.

Надійшло (received) 12.05.2023

Відомості про авторів / About the Authors

Маслак Марія Володимирівна (Maslak Mariya) - кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки бізнесу і міжнародних економічних відносин, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»; м. Харків, Україна; ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3322-740X>; e-mail: mariya.maslak2016@gmail.com